:એમ.એ. ભાગ-૨ ૨૦૦૧ની પરીક્ષા માટે :

પ્રશ્નપત્ર: -૫ : ગ્રંથકારનો અભ્યાસ

નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગ્રંથકારનો તલસ્પર્શી અભ્યાસ :

મધ્યકાળ - દયારામ

અર્વાચિન - રા.વી.પાઠક

<u>કેટલાક મહત્વના સંદર્ભ ગ્રંથો :</u>

૧: દયારામ - એક અધ્યયન - ડો. [illegible] ભાનુભાઈ દવે

૨: દયારામ - પ્રવીણ દરજી

૩: રા.વી.પાઠક :વ્યક્તિત્વ અને વાડ્મય : કાંતિલાલ કાલાણી

૪: રામનારાયણ પાઠક - ચંદ્રકાન્ત શેઠ

૫: રા.વિ.પાઠક ગ્રંથમાળા ભાગ -૧ થી ૪ - ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી

ચાલુ..૧૯

મુખ્ય :

પ્રશ્નપત્ર: ૬ ગુજરાતી ભાષા વૈજ્ઞાનિક અધ્યયન :

ખંડ પહેલો : ભાષા વિજ્ઞાનના સામાન્ય સિધ્ધાંતોનો પરિચય : ૪૦ ગુણ

યહિ નીચેના મુદ્દાઓનો પ્રાથમિક પરિચય અપેક્ષિત છે. પેટા વિગતો કે પેટા પ્રકારોમાં ન જવું)

૧: ''ભાષા'' શબ્દના વિવિધ અર્થો, (આદચ્છિક ધ્વનિસંકેતોની વ્યવસ્થા)ની સ્પષ્ટતા..

૨: ભાષા વિજ્ઞાનના વિષાય પ્રદેશની સામાન્ય સમજૂતી,, ભાષા વિજ્ઞાનની વિવિધ શાખાઓ અને અન્ય વિદ્યાશાખાઓ સાથેના એના સંબંધના નિર્દેશ સાથે

૩: ધ્વનિ વિચાર :

(અ) ધ્વનિસ્વરૂપશાસ્ત્ર અને ધ્વનિઘટશાસ્ત્ર કે ધ્વનિતંત્રનો ભેદ :

(બ) ધ્વનિસ્વરુપનો અભ્યાસ: ઉચ્ચારણમૂલક, ધ્વનિમોજીકીય અને શ્રુતિમલક ધ્વનિસ્વરૂપના અભ્યાસનો સામાન્ય પરિચય ઉચ્ચારણપ્રક્રિયા અને અને વિવિધ અંગો જેવા કે : ફેફસા,નાડતંત્રીઓ, ગ્રસનિકા,નાસિકા વિવર પડજીભ, છાપ-હોઠ, જેવા અંગોનોનુ કાર્ય સમજાવવું, વિવિધ ધ્વનિપ્રકારો અને ધ્વનિગુણોની ઓળખ, સ્વર,વ્યંજન,અર્ધસ્વર, ઘોષ, અલ્પપ્રાણ-મહાપ્રાણ - સ્પર્શ, સંઘાર્ષી સ્પર્શ સંઘાર્ષી, પ્રકંપી,પ્રાશ્વિક થડકારવાળા અને સ્થાનભેદે થતાં ધ્વનિભેદનો પરિચય અપાય, અનુનાસિક પ્રતિવેષ્ટિત, અલ્પપ્રાણત્વ-મહાપ્રાણત્વ,અઘોષત્વ, હસ્તત્વ-દીર્ઘત્વ. (કાલમાન) ભાર, (Stress),સૂર(pitch),તંકચર (Juncture) પ્લુતિ, અક્ષર

૪: રૂપવિચાર: રૂપઘટક, ઉપરૂપષ્ટક, મુક્ત ઘટક અને બધ્ધઘટક :સામગ્રી ઘટકો અને કાર્યકટકો :(Contentives and Functives)પ્રાસાધરઘટકો (Derivational & Inflexional)પ્રત્યય (Affix): પૂર્વપ્રત્યય, પરપ્રત્યય, અંત:પ્રત્યય :

ચાલુ..૨૦

૫: વાકયવિચારકપદક્રમ(Syntax) પદસંવાદ (concord)પદનિયમન (Government)પ્રતિનિર્દેશન(differances)ઘટકો અને રચના (Constituents & Construction)અવ્યવહિત ઘટકો(Immediate Constitutions) બંધ રચના અને ખુલ્લી રચના, અંત:કેન્દ્રી અને બહિ: કેન્દ્રીય રચનાઓ: વાકય અને વાકય પ્રકારો: કર્તા અને ક્રિયાપદવાળા, કર્તા વગરના ક્રિયાપદ વગરના સંબોધનાત્મક: કહેવતરુપ, ઉદ્ગારવાચક,પૂરકરૂપ (Completive)સાદ- સંયુકત-સંકુલ(Simple Compound Complex વાકય

૬: (ક) ભાષાઓના આનુવંશિક અને સ્વરૂપાનિષ્ઠ ગર્વોકરણનો સામાન્ય પરિચય: (ભાષાકુળો અને પ્રકારો અપેક્ષીત નથી)

(બ) ભાષા વિજ્ઞાનની મુખ્ય અભ્યાસ પધ્ધતિઓ: વર્ણનાત્મક, ઐતિહાસિક, તુલનાત્મક

(ગ) ઓગણીસમી અને વીસમી સદીમાં થયેલા ભાષા વિજ્ઞાનના વિકાસની રુપરેખા- મુખ્ય વળાંકો સાથે (વ્યકિતગત કાર્યની નોંધ અપેક્ષિત નથી)

(ઘ) પ્રાચીન ભારતમાં થયેલા ભાષા વૈજ્ઞાનિક કાર્યની રુપરેખા

૭: ભાષાપરિવર્તન (સ્વરુપ, પ્રકારો):

(અ) ધ્વનિ પરિવર્તન, ધ્વનિપરિવર્તનની નીયમીતતા, ધ્વનિપરિવર્તનના પ્રકારો જેવા કે,

૧: ધ્વનિતંત્રીય : એકના બે ધ્વનિઘટકો વિના બેના એક થવો કે લોપ થવો.

૨: ઉચ્ચરણગત : સ્થાન-પ્રત્યયનું પરિવર્તન તથા સારુપ્ય, વૈરુપ્ય સવર્ણલોપ, પ્રક્ષેપ

(બ) વ્યાકરણગત, પરિવર્તન, સાદશ્ય, અર્થપરિવર્તન, અને એના મુખ્ય પ્રકારો, શબ્દ ભંડોળનું પરિવર્તન, આદાનવ્યાપાશ ખંડ બીજો:ગુજરાતી પરિવર્તન, આદાનવ્યાપાશ ખંડ બીજો:ગુજરાતી ભાષાનો ઈતિહાસ

૧: પ્રાચીન ભારતીય આર્ય(વૈદિક સંસ્કૃત) થી મધ્ય ભારતીય આર્ય સુધીનો :

અ: ધ્વનિપરિવર્તનો-અનુપુર્તિ ૧: માં આપેલા મુદ્દાઓને લક્ષમાં રાખીને અભ્યાસ

બ: વ્યાકરણ મૂલક પરિવર્તનો : નામિક અને આખ્યાનિક રુપરચનામાં થયેલા પરિવર્તનોની વ્યાપક રુપરેખા જ અપેક્ષિત છે,(ભિન્ન પ્રાકૃતોના ભેદક લક્ષણોની જાણકારી અપેક્ષીત નથી.)

ચાલુ...૨૧:

૨: અપભ્રંશ વ્યાકરણની રુપરેખા-ભૌતિક અને આધ્યાત્મિક સંબંધનો પરિચય

૩: અપ્રભ્રંશથી પ્રાચીન ગુજરાતી, પ્રાચીન ગુજરાતીથી મધ્યકાલિન ગુજરાતી અને મધ્યકાલિન ગુજરાતીથી અર્વાચીન ગુજરાતી સુધીમાં થયેલા :

ક: ધ્વનિપરિવર્તનો-અનુપતિ-૨-માં આપેલા મુદાઓને લક્ષમાં રાખીને અભ્યાસ

ખ: વ્યાકરણમુલક પરિવર્તનો-ભાતિક અને આધ્યાત્મિક રુપરચનાના થયેલા પરિવર્તનોની વ્યાકર રુપરેખા અપેક્ષીત છે

ખંડ ત્રીજો-અર્વાચીન ગુજરાતી ભાષા અને ભાષા અધ્યયન — ૨૦ ગુણ

૧: ગુજરાતી ભાષાના ધ્વનિતંત્રના પ્રશ્નો-સ્વરુ અને સંયુકત સ્વરો, મર્મર અને મહાપ્રાણ ધ્વનિઘટકોની વ્યવસ્થા-અર્ધસ્વરોની ચર્ચા.

૨: ગુજરાતી ભાષાનું વાકયતંત્ર (૧)પદસંવાદ અને પદક્રમની લાક્ષાણિકતાઓ
૨: વાકયના પ્રકારો-વિધિવાકય, નિષેધવાકય, વિધાનિવાકય
૩: પ્રશ્નવાકય, પ્રેરકવાકય (ક)કર્તરિ, કર્મણિ (૪)વાકયપરિવર્તન :
વિધિવાકય પરથી નિષેધવાકય, કર્તરિ પરથી કર્મણી, સાદા પરથી પ્રેરકવાકયમાં રુપાન્તર.

૩: ગુજરાતી ભાષાની મહત્વની લાક્ષાણિકતાઓ... ઉચ્ચારણ, શબ્દભંડોળ વાકયરચના આદિની દૃષ્ટિએ સંક્ષેપમાં પરિચય

૪: ગુજરાતીમાં થયેલુ ભાષાવૈજ્ઞાનિક કાર્ય.
૧. ઐતિહાસિક દૃષ્ટિએ
૨. ગુજરાતીના ધ્વનિતંત્ર-રુપતંત્ર, શબ્દભંડોળ, બોલીઓ, તથા અન્ય વિષયમાં થયેલ
૩. મુખ્ય વિદ્વાનોના અર્પણની દૃષ્ટિએ.

- અનુપૂર્તિ -

પ્રાચીન ભારતીય આર્યથી મધ્યમ ભારતીય આર્ય સુધીના ધ્વનિપરિવર્તનો:-

૧. સ્વરોમાં થયેલા પરિવર્તનો:
૧. 'ૠ'નુ પરિવર્તન
૨. દીર્ઘ સ્વરો હસ્વ બના
૩. સંયુકત સ્વરો સાદા બનતા
૪. અમુક સંયોગોમાં 'ઇ'નો 'એ' 'ઉ'નો હસ્વ 'ઓ' થવો

૨: એકવડા (અસંયુકત) વ્યંજનોમાં થયેલા પરિવર્તનો-
૧. અત્યંત રચનાના વ્યંજનનો લોપ
૨. આદ્ય-અનાદ્ય સ્થાને શ, ષ, સ, નુ પરિવર્તન
૩. મધ્યસ્થાને

અ: લોપ પામતા અલ્પપ્રાણ વ્યંજનો

આ: 'હ'રુપે પરિણમતા મહાપ્રાણ વ્યંજનો

૩: સંયુક્ત વ્યંજનોમાં થયેલા પરિવર્તનો:

૧.સ્પર્શ સ્પર્શ સમાજ અને અસમાન સ્થાનના સંયોગનું પરિવર્તન

૨.સ્પર્શ ઉષ્મ અને ઉષ્મ સ્પર્શના સંયોગનું પરિવર્તન

૩.સ્પર્શ-નાસિક્યના સંયોગનું પરિવર્તન

૪.ઉષ્મા નાસિક્યના સંયોગનું પરિવર્તન

૫.સ્પર્શ ય,ર, - નું પરિવર્તન

૬.ઉષ્મા ય,ર,- નું પરિવર્તન

-અનુપૂર્તિ-૨-

. . . . ..

અપભ્રંશથી ગુજરાતી સુધીમાં થયેલા પરિવર્તન:-

૧. સ્વરોમાં થયેલા પરિવર્તનો

૧.અમુક સંયોગોમાં (સંયુક્ત વ્યંજનો સાદા થતાં)હ્રસ્વ સ્વરનું દીર્ઘ થવું.

૨.એકલા 'ઇ' અને 'ઉ'નું પરિવર્તન

૩.અઇ(અય અને અઉ)અય'નું પરિવર્તન

૪.અનુનાસિક સ્વરોનું નિર્માણ

૨: વ્યંજનોમાં થયેલું પરિવર્તન:

૧.સંયુક્ત વ્યંજન સાદા થવા(અને હ્રસ્વ સ્વરનું દીર્ઘ થવું)

૨.અસંયુક્ત 'હ'નું આગળ-પાછળ જવું અને લોપ થવો

૩.અમુક સંયોગોમાં 'સ'નો 'શ'

૩: વ્યંજનોમાં થતો ફેરફાર:

૧.સંયુક્ત વ્યંજનોનો નિશ્લેષ

૨.મધ્યવર્તી 'ક'નો 'ગ'નો 'ઘ'

૩.'ન' નો 'ણ' 'ય' નો 'જ'

૪.'ર' કારનો આગમ.

-સંદર્ભગ્રંથો-

-અભ્યાસના મુદ્દાઓ અને અપેક્ષાઓનો લક્ષમાં રાખી સંદર્ભગ્રંથોનો ઉપયોગ કરવો-

૧.

૨.''ભાષા વિજ્ઞાન''ખંડ-૧-ડૉ.કે.બી.વ્યાસ

૩.''ગુજરાતી ભાષાનું સ્વરુપ અને ધ્વનિપરિવર્તન''ડૉ.પ્રબોધ પંડિત

૪.''વ્યુત્પત્તિ''ડૉ.હરિવલ્લભ ભાયાણી

૫.

અનુવાદ ''ગુજરાતી સ્વર વ્યંજ પ્રક્રિયા''કે.કા.શાસ્ત્રી.

૬.

અનુવાદ''જુની પશ્ચિમી રાજસ્થાની''-કે.કા.શાસ્ત્રી.

૭.

૮.

૯.''બોલી વિજ્ઞાન અને ગુજરાતી બોલીઓ''ડૉ.યોગેન્દ્ર વ્યાસ

૧૦.''ગુજરાતી ભાષાનું વ્યાકરણ''ડૉ.યોગેન્દ્ર વ્યાસ

૧૧.''ગુજરાતી ભાષાશાસ્ત્રના વિકાસની રુપરેખા''ડૉ.કે.બી.વ્યાસ

૧૨.''અપભ્રંશ વ્યાકરણ''(આચાર્ય હેમચંદ્ર કૃત)ડૉ.હરિવલ્લભ ભાયાણી

૧૩.''વ્યાકરણ વિમર્શ-ડૉ.ઉર્મિ દેસાઈ

૧૪.ગુજરાતી વાક્ય વિચાર-''ડૉ.અરવિંદ ભંડારી

૧૫.ગુજરાતી ભાષાનું ઐતિહાસિક વ્યાકરણ-હરિવલ્લભ ભાયાણી

૧૬.પ્રાકૃતભાષા-પ્રબોધ પંડિત(અનુ.ઉર્મિ.દેસાઈ)

પ્રશ્નપત્ર-૭ પ્રશિષ્ટ કૃતિ અધ્યયન ૪૦ ગુણ

ક-કોઈ એક પ્રશિષ્ટ કૃતિનો અભ્યાસ

૧.કુરુક્ષેત્ર-મનુભાઇ પંચોલી 'દર્શક'

૨૦૦૦ની પરીક્ષા માટે . . . . . સુચવવામાં આવે છે.

બ.નિબંધ	૩૦ ગુણ
(ગ)હેવાલ લેખન	૧૫ ગુણ
(ઘ)પ્રુફવાચન	૧૫ ગુણ

સંદર્ભગ્રંથો-

૧.'દર્શકના દેશમાં'સં.રઘુવીર ચૌધરી

૨.'દર્શકની નવલકથાઓ' રમેશ ર.દવે.

પ્રશ્નપત્ર-૭.ની શરી વિકલ્પે લઘુશોધ નિબંધ(ડિઝર્ટેશન)

એમ.એ.ભાગ-૧,ની પરીક્ષામાં પંચાવન (૫૫)ટકા કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનારપાત્ર (રેગ્યુલર)વિદ્યાર્થીઓ જ લઘુશોધ નિબંધ(ડિઝર્ટેશન)રાખી શકશે.

એમ.એ.ભાગ-૨.ફક્ત એન્ટાયર ગુજરાતી વિષય લેનાર વિદ્યાર્થીઓ માટે:

પ્રશ્નપત્ર-૮:તુલનાત્મક સાહિત્ય.

૧.સૈધ્ધાંતિક મુદ્દાઓ(World Literature)

૧.વિશ્વસાહિત્ય(General Literature)

૨.વ્યાપક સાહિત્ય

૩.તુલનાત્મક સાહિત્યનું સ્વરુપ

૪.તુલનાત્મક સાહિત્યનું કાર્યક્ષેત્ર

૫.અસર( )નો અભ્યાસ

૬.સાદૃશ્ય( )નો અભ્યાસ

૭.પરંપરા( )નો અભ્યાસ

૮.તુલનાત્મક સાહિત્યમાં અનુવાદનું મહત્વ.

૨. કવિતા,નવલકથા,ટૂંકી વાર્તા,નાટક પૈકી કોઈપણ એક સ્વરુપની ગુજરાતી સાહિત્યમાંથી એક કેસ કૃતિ ઉપરાંત ભારતીય સાહિત્યમાંથી એક અથવા પરદેશી સાહિત્યમાંથી એક કૃતિઓ અભ્યાસં નિયત કરવો.

-નવલકથાનું સ્વરુપ(કૃતિઓ)

૧.'ગોરા'-રવિન્દ્રનાથ ટાગોર

૨.સરસ્વતીચંદ્ર-ગોવર્ધનરાવ

આ કૃતિઓનો તુલનાત્મક અભ્યાસજ અપેક્ષિત છે,તેમાંથી તુલનાત્મક સાહિત્યના અભ્યાસની દૃષ્ટિએ જે પ્રશ્નો પુછાશે.

આ કૃતિઓનો અભ્યાસ મુખ્યત્વે વિષયવસ્તુલ,શૈલી,સ્વરુપગત લાક્ષણિકતાઓ પાત્રાલેખન કથાઘટકો,પ્રાકૃતિક-ઘટનાઓ,સાંસ્કૃતિક પીઠિકા,તેમજ કૃતિજન્ય અન્ય તુલનાત્મક મુદ્દાઓને કેન્દ્રમાં રાખીને કરવાનો રહેશે.

સંદર્ભગ્રંથો:

૧.ભારતીય નવલકથા-ભોળાભાઈ પટેલ
૨.માનુષી -અનિલા દલાલ
૩.સરસ્વતીચંદ્ર-વિસરાયેલાં નિરૈશનો-જયંત કોઠારી
૪.ગોવર્ધન શતાબ્દીગ્રન્થ- ઉપેન્દ્ર પંડયા
૫.ગોવર્ધનરામ-એક અધ્યયન-રમણલાલ જોષી
૬.ગોવર્ધન પ્રતિભા-સં.રમણલાલ જોષી
૭.ગોવર્ધનરામ અને સરસ્વતીચંદ્ર-રામચંદ્ર પંડયા

-સંદર્ભગ્રંથો-

૧. "Comparative Literature"ed.by Nagendra,Delhi Uni.1977

૨. "Comparative Literature"Studies-An Introduction A Greeen Alaridge (Urban) 1969

૩. "Contemporary Criticise"ed.Macdoola Aranoure,David Palmer (London) 1976

૪. "Discrimination Further Concepts of Criticism:Rane Wellak, Vikar Publication(Delhi) 1970

૫. "Theory of Literature:Rane Wallak And Austin Warren Penguin Books Ltd.(England) 1976

૬. "Comparative Literature"Henry Gifford(London) 1969

૭. "Comparative Literature":Germany and Indian, Ed.Naresh Guha(Calcutta) 1973.

૮. ''તુલનાત્મક સાહિત્યક કી ભૂમિકા ઈન્દ્રનાથ ચૌધરી;નેશનલ હાઉસ બૂક દિલ્હી-૧૯૮૩

૯. ''તુલનાત્મક સાહિત્ય''ધીરુ પરાખ,ગુજ.યુનિ.અમદાવાદ-૧૯૮૪

વૈકલ્પિક પ્રશ્નપત્ર-૮:સાહિત્ય અને કલામીમાંસા: (. .

અભ્યાસના મુદ્દા:

૧. કલામીમાંસા: સ્વરુપ,પ્રયોજન,કાર્યક્ષેત્ર,ઉદભવ અને વિકાસ

૨. કલાવિભાવના:ભારતીય અને પશ્ચિમાત સંદર્ભમાં ,સાહિત્યકલા અને લલિતકલાઓ: અન્ય લલિતકલાઓ અને સાહિત્યકલાના ઉપાદાનો

૩. કલામીમાંસા અને સાહિત્ય વિવેચન,તેના પ્રયોજનો અને પધ્ધતિઓ,સાહિત્ય વિવેચનની દાર્શનિક પીઠિકા.

૪. કલાસર્જનમાં પ્રેરણા,અનુભૂતિ,અનુકરણ અને રુપનું સ્થાન,સર્જનક્રિયા પ્રતિભા વ્યુત્પત્તિ અને અભ્યાસ.

૫. વ્યવહારાનુભવના સંદર્ભમાં કલાનુભવનું સ્વરુપ

૬. કલાના આસ્વાદ અને અર્થઘટનના પ્રશ્નો.

૭. કલાનો જીવન,ધર્મનીતિ અને વાસ્તવિકતા સાથેનો સંબંધ

૮. કલાનું સત્ય અને વિજ્ઞાનનું સત્ય.